

“La ética en las instituciones sanitarias, entre la lógica asistencial y la lógica gerencial”

El passat 10 de novembre la Fundació Víctor Grífols i Lucas va organitzar el seminari “La ética en las instituciones sanitarias, entre la lógica asistencial y la lógica gerencial”. L’objectiu del seminari va ser crear un espai de diàleg i reflexió sobre aquestes dues lògiques per conèixer millor com produeixen les seves interrelacions i quines són les principals dificultats que troben. Victòria Camps, presidenta de la Fundació Víctor Grífols i Lucas, i Josep Maria Lozano, coordinador del curs i professor del Departament de Ciències Socials d’ESADE, van inaugurar el seminari.

La jornada és va organitzar amb dues ponències seguides d’un debat en el que els assistents van aportar les seves opinions i experiències. La primera ponència va córrer a càrrec de Diego Gracia, catedràtic d’Història de la Medicina de la Universitat Complutense de Madrid. Gracia va fer un repàs històric a l’evolució de les institucions sanitàries. Va recordar com els hospitals van sorgir com a institucions de caritat, dirigides per l’església, i fins al segle XVIII no van convertir-se en institucions civils i sanitàries, on els metges n’eren els directors. A la segona meitat del segle XX, els metges van ser substituïts per gestors sanitaris.

Segons Diego Gracia, amb la crisi del petroli, al 1973, es va posar en qüestió l’estat del benestar. Van augmentar les demandes sanitàries i també la despesa. En aquest moment va començar a aparèixer la gestió clínica, que buscava la rendibilitat econòmica dels serveis sanitaris. Als anys 80 ja tot es va començar a mesurar en unitats monetàries. Les coses costen el que algú està disposat a pagar per elles. Això en el món sanitari produeix conflictes. Diego Gracia va voler introduir el tema dels valors, parlant dels valors instrumentals, valors intercanviables, que tenen preu, i els intrínsecs, que no es poden mesurar en unitats monetàries.

Per a aquest catedràtic les professions sanitàries gestionen valors intrínsecs, valors vitals, entre els que figuren la vida, la salut, el plaer i el benestar, però usen tecnologia cada vegada més valuosa que encareix l’atenció sanitària. En aquest domini, propi

dels valors instrumentals, l'ètica ha d'estar presidida pel principi d'eficiència. I aquí és on topa l'eficiència amb la justícia, més pròpia dels valors sanitaris.

Justícia o eficiència? Ens trobem davant un conflicte de valors, dos valors i una mateixa lògica. En opinió de Diego Gracia professionals sanitaris i gestors comparteixen la mateixa lògica però el que succeeix és que els seus rols els obliguen a cuidar i promoure dos valors diferents, en un cas la vida i la salut i en l'altre l'eficàcia, l'eficiència i l'efectivitat. No es tracta d'optar per cada tipus de valors, sinó buscar el curs òptim que els salvi a tots dos o els lesioni el mínim possible.

La lògica gerencial

Després de la intervenció de Diego Gracia, Manel Peiró, director del programa Direcció de Serveis Integrats de Salut d'ESADE, va fer una ponència sobre la lògica gerencial. Peiró va afirmar que els principis i valors d'una organització burocràtica no són els mateixos que els dels professionals, sovint topen. Hi ha un conflicte per la dificultat d'encaixar les normes i valors dels professionals amb els requeriments i les demandes organitzatives.

Existeix un conflicte entre directius i professionals, degut a la confusió sobre les respectives responsabilitats i a la diferent perspectiva amb què tracten els problemes. Però tot i això les seves relacions no es poden interpretar exclusivament en clau de conflicte. Alguns autors destaquen que les estructures burocràtiques afavoreixen el desenvolupament d'una carrera professional, el que explica que alguns professionals estiguin disposats a cedir part de la seva autonomia, a canvi del prestigi, la seguretat i les avantatges de pertànyer a certes organitzacions.

Peiró va presentar les diferents tipologies d'organitzacions i de professionals, així com les tipologies de compromís o resposta al treball. Per últim va recomanar que l'esforç dels directius a les organitzacions s'havia de centrar en bona mesura en la gestió del conflicte potencial, preservant l'autonomia dels professionals, facilitant que puguin centrar-se en l'exercici de la seva professió i, en definitiva, generant les condicions perquè pugui comptabilitzar el seu compromís amb la professió i l'organització, de manera que es produeixi una alineació entre les dues lleialtats.

Després de la intervenció de Manel Peiró es va donar pas al debat. Hi participaren gestors sanitaris, metges, infermeres, psicòlegs, filòsofs i professionals sanitaris. Les aportacions dels participants, així com les ponències presentades, es publicaran properament en forma de quadern.